

STARVSBLAÐIÐ

LIMABLAÐ NR. 3 – OKTOBER 2012

Barnaverndartænanastan:

Við góðum samstarvi

fæst besta úrslitið

Síða 3

**Vit ynsktu
3 ára sáttmála**
Síða 5

Dómari má ikki vera smásárur

Síða 18

**Álitisfólkaskeið
umborð á Norrönu**
Síða 8

**Stök við smærri börnum
eru ringast fyrri**
síða 14

STARVSBLAÐIÐ

verður sent limum Starvsmannafelagsins ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar, ella partar av tilfari (myndir undantiknar) treytað av, at keldan verður upplýst.

ÚTGEVARI:

Starvsmannafelagið
J. H. Schrøtersgøta 9
Postsmoga 165
110 Tórshavn
Telefon 61 48 68
Fax 31 10 92
t-postur:
starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo
heimasíða: www.starvsmannafelag.fo

SKRIVSTOVUTIÐ: kl. 09.00 - 16.00

TELEFONTIÐ: kl. 10.00 - 15.00

NEVND:

Selma Ellingsgaard, forkvinna
Súni Selfoss, næstformaður
Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur
Katrín Joensen, nevndarlimur
Svend Áge Seloy, nevndarlimur

FELAGSSKRIVARI:

Anna D. Johannesen

SAMSKIPARI:

Guðrið Joensen

KUNNINGARRÁÐGEVI:

Beinta Løwe Jacobsen

TRYGGINGARRÁÐGEVI:

John Kjær, tlf. 21 81 87

Starvsmannafelagið hevur umboð í yrkisútbúgvingarráðnum, Skráset-Ingareftirlitinum og nevndini fyri Handilsskúlan.

Starvsmannafelagið er limur í Norðurlendsku felagsskapinum SUN, NTR, NSO og Altjóða felagsskapinum ISKA

SOSIALRÁÐGEVI:

Leif Olsen, tlf. 31 63 39

LAGT TIL RÆTTIS:

Nevndin (ábyrgd)
Sp/f Rit&Ráð, tlf. 22 92 42

UMBRÓTING, SNIDGEVING, PRENT OG LIÐUGGERÐ:

Føroyaprent, tlf. 31 45 55

ODDAGREIN

Selma Ellingsgaard

Skulu hjólini mala, er neyðugt at fólkið hevur pening um hendi. Tey flestu, nógv tey flestu, eru lág- og miðallønt, og skulu hjólini mala, skulu hesi eiga keypiorku.

Vit hava verið vitni til eina ógvusliga broyting í skattaskipanini. Ikki tí, vit høvdu ikki nakað ímóti einum skattalætta, tí fólkinum tørvaði pening og hjólini vatn at mala.

Tað vit als ikki kundu og ongantíð fara at góðtaka, var fíggingin av skattalættnum og hvussu skeivt hann varð býttur.

At taka pening, ið nýtast skuldi at fígga ellisár og lata flestu til teirra, ið vóru vælbjargað frammanundan, meðan onnur fingi millum lítið og onki - ja, tað skeiklar okkara samfelag

og oyðileggur okkara vælferðarsamfelag. ... og hvussu við hjólunum. Mala tey?

Tí fegnast vit um, at vit júst hava gjørt ein trý ára sáttmála, sum kemur øllum limum okkara á almenna arbeiðsmarknaðinum til góða.

Ein sáttmáli, sum komandi trý árinu gevur eina lønarhækking á umleið 5,5 prosent. Við nýggja sáttmálanum fáa allir limir felagsins eina lønarhækking, og samstundis vóna vit, at hetta kann vera við til at fáa gongd á samfelagshjólini aftur. Eisini vunnu vit eitt prinsipielt stig, tá tað við nýggja sáttmálanum eydnaðist at fáa arbeiðsgevarakravdu differentieringina

burtur og harvið aftur vinna frælsar samráðingar.

Ein arbeiðsmarknaður eigur at hava pláss fyri øllum. Tí eru vit eisini fegin um, at vit, saman við Fíggjarmálaráðnum, í nýggja sáttmálanum hava fingið eina áseting um rúmliga arbeiðsmarknaðin. Eina áseting um, at almenni arbeiðsgevarin vil vísa væl-vild og rúmd móti fólki við skerðum førleika, og fólki, sum verða rakt av sjúku, meðan tey eru í arbeiði. Vit reistu málið saman í Fakfelagssamstarvinum og nú fingi vit so ásetingina inn.

Fíggjarlógin er í skrivandi stund til viðgerðar í løgtinginum. Nógv stórmál eru partur av fíggjarlóginu, m.a. ætlanin um at leggja Landsbankan, Hagstovuna og Gjaldstovuna sama. Henda samanlegging má ikki fremjast. Í fjór sóu vit, at stórmál sum flatskattur og skatting av pensjónini, vórðu samtykt í skundi, uttan sakliga politiska og fakliga viðgerð. Hetta hóast tey stórstu mótmælina í Føroyum, síðan kreppuna í 90'unum.

Okkara staðiliga áheitan á politiska myndugleikan er, at tit viðgera stórmálina í álvara, øll stórmál, og ikki skrumbla tey ígjøgnum. Tit hava eina ovurhonds stóra ábyrgd og avgerðir tykkara kunnu gera óbótaligan skaða fyri framtíðina.

Spyr okkara ráðgevar á heimasíðu okkara

Starvsmannafelagið hevur fleiri ráðgevar, við ymsum førleikum, knýttar at felagnum. Nú ber til at fara inn á heimasíðu felagsins www.starvsmannafelag.fo og skriva til viðkomandi ráðgeva, um tú hevur onkran fyrispurning, sum viðkoma tínum starvi

– sosialum viðurskiftum, eftirløn ella lögfrøðiligum málum. Á forsíðuni til vinstru er mynd av ráðgevnunum, har kanst tú fara inn, og velja tann ráðgevan, tú metir kann svara tínum fyrispurningi. Fyrispurningarnir verða viðgjørdir í trúnaði.

Við góðum samstarvi fæst **besta úrslitið**

Orð: Tórfinn Smith

Tað sigur Kristina Johannesen, umsitingarligur leiðari hjá Sandoyar Barnaverndartæna-
astu, sum heldur, at fólk í dag
hava annan hugburð til barna-
vernd enn fyri árum síðani

Í 2006 varð skipanin við lokalum barnaverndum í hvørjari kommunu broytt soleiðis, at barnaverndarøkið varð lagt saman í størri kommunalar eindir. Soleiðis er øll Sandoyggin, saman við Skúvoyar kommunu, saman um Sandoyar Barnaverndartæna-
astu. Sambært barnaverndarlógina manna umboð úr øllum kommununum í samstarvinum eina barnaverndarnevnd, sum eisini skal lúka ávís faklig krøv. Kravt verður, at formaðurin og meirilutin av nevndarlimunum skulu hava viðkomandi fakliga útbúgving.

Kristina Johannesen er umsitingarligi leiðarin hjá Sandoyar Barnaverndartæna-
astu. Hennara arbeiði er at taka ímóti teimum fráboðanum, sum koma til barnaverndartæna-
astuna, kanna hesar, lýsa málini og taka støðu til um ein fyriskipan skal setast í verk. Harnæst at gera tilmæli at leggja fyri nevndina, sum tekur støðu.

Barnaverndartæna-
astan arbeiðir sam-
bært barnaverndarlógina, og praktisku uppgávarnar kunnu vera rættiliga ymiskar, men yvirhøvur snúgva málini, sum verða fráboðað, seg um børn sum hava ávísa hjálp fyri neyðini. Kristina sigur, at kemur nevndin til at ein fyriskipan skal setast í verk, verður sett út í kortið hvørji tiltøkini skulu verða. Tá er eisini

ein av uppgávanum hjá fyrisingini, at fylgja upp hvussu barnið hevur tað, og um fyriskipanin tæmir endamálinum.

Samstarv týðningarmikið

Arbeiðsøkið hjá barnaverndartæna-
astuni er sera viðbrekið, og Kristina dylur ikki, at eisini truplar og óbehagiligar støður kunnu koma fyri. Tá er av avgerandi týðningi, at tæna-
astan fær eitt samstarv við børn og foreldur, tí tá er altíð lættari at hjálpa barninum. Og tað ber eisini til í flestu førunum, sigur hon, og leggur afturat, at tess skjótari ein kann hjálpa, tess betri virkar hjálpin.

Tað er ymiskt hvussu barnaverndartæna-
astan fær kunnleika til eitt mál. Í fleiri førum eru tað foreldur ella avvarðandi sum sjálvi boða frá, men í eins mongum førum eru tað fakfólk, sum eru um barnið. Tað veri seg heilsusystur, skúli, dagstovnur ella lækni, men tað kemur eisini fyri, kortini í heilt fáum førum, at onkur heilt annar meira

ella minni tilvildarligur, sum boðar frá. Men uttan mun til hvør ið vendir sær til barnaverndartæna-
astuna, so kannar umsitingin hvat málið snýr seg um og fær harvið eisini staðfest tørvin at veita hjálp.

Fyrimunir – vansar við lítlum øki

Hóast barnaverndartæna-
astan nú fevnir um alla oynna er økið lutfalsliga lítið. Er tað ein vansi?

– Hendan spurningin fá eg ofta og ikki er løgið at hugsa so. Møguleikin fyri at talan er um grannan, familju ella onkran tú annars kennir, er munandi størri her enn í størri plássunum, men í mínum dagliga arbeiði havi eg ikki upplivað hetta, sum nakran trupulleika, sigur Kristina, sum heldur tað hava sera stóran týðning at vera greið og týðiliga skilja ímillum nær hon er til arbeiðis og nær hon hevur frí. Hetta er til fyrimun bæði fyri hana og onnur við. Hetta at vera greið um markið, nær tosað verður um barnaverndarmál og nær man er privatur persónur.

Men Kristina sær eisini fyrimunir við fámenta økinum. Í einum lítlum øki kennast at kalla øll, og tá kann eisini vera skjótari hjá fakkfólki, sum dagliga eru um børnini, at fáa eyga á móguligar trupulleikar. Tað er lættari at síggja eitt barn í einum lítlum flokki heldur enn í einum stórum. Vónandi er eisini skjótari at veita hjálp – nakað sum eisini hevur nógv at siga, tí skjótari hjálpin er, tess minni fær trupulleikin loyvi at vaks, sigur Kristina.

Ikki verri fyri

Herfyri vístu fjølmiðlar á, at lutfalsliga vóru fleiri barnaverndarmál í Sandoyinni í mun til aðrastaðir í Føroyum. Kristina

vísir í tí sambandi á, at økið er so mikið lítið, at bert heilt fá mál kunnu geva stórt hagtalsligt sveiggj. Hon sigur seg ikki rokna við, at børn í Sandoyinni eru verri fyri enn aðrastaðni í landinum.

Leiðarin hjá barnaverndartænastuni heldur, at tað kunnu eisini vera fleiri meiningar um tað er negativt ella positivt við nógvum barnaverndarmálum. Jú – at fleiri børn hava brúk fyri hjálp kann tykjast negativt, men hinvegin sigur hetta eisini nakað um, at fólk eru ikki bangin fyri at brúka hesa tænastu. Gomlu ræðumyndina um barnavernd royna vit at lúka burtur, og sama ger Føroya Barnaverndarstova. Barnaverndartænastan er ein hjálp, sum er

tøk til tey børn, sum hava tørv á hjálpini. Kristina heldur eisini, at hesin hugburður er munandi broyttur. Tað sæst eisini á, at nú eru tað í stóran mun foreldur og avvarðandi sjálvi, sum venda sær til barnaverndartænastuna.

Umframt barnaverndartænasturnar kring landið er eisini Føroya Barnaverndarstova, sum heldur til í Havn. Hon hevur eina meira yvirskipaða uppgávu. Millum annað at veita barnaverndartænasturum fakliga hjálp og vegleiðing, og tað er Kristina sera fegin um. Tað er sera gott hjá okkum at vita, at har kunnu vit fáa holla hjálp á mongum økjum, – bæði lögfrøðisliga, sálarfrøðisliga og á annan hátt, sigur hon.

Differentieringin horvin

Við nýggja sáttmálanum millum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið hvørvur differentieringin longu komandi ár.

Tilsaman fáa limirnir eina lønarhækking komandi trý árin, ið svarar til umleið 5,5 prosent. Eftir tógvið stríð í vetur og heyst um differentieringina, sum var orsök til at Starvsmannafelagið longdi gamla sáttmálan, fegnast Starvsmannafelagið um, at tað hevur eydnast at fáa differentieringina burtur. Tó mátti Starvsmannafelagið góðtaka eina differentiering fyrsta árið av sáttmálaskeiðinum. Hinvegin verður ongin differentiering frá oktober 2013 og restina av sáttmálaskeiðinum.

Sáttmálin gevur eina lønarhækking á 440 krónur frá 1. oktober í ár til allar lønir upp til 32.000, og linjurætt fall upp til 50.000. 1. oktober 2013 verður ein lønarhækking á 190 krónur umframt eina hækking á 0,9%, og 1. oktober 2014 hækkar lønin 1,9 prosent. Sostatt dettur differentieringin burtur longu komandi ár.

Umframt lønarhækking eru m.a. eisini onkrar umflokkingar og annað komið inn í nýggja sáttmálan við Fíggjarmálaráðið.

Sáttmálin verður undirskrifaður

Vit ynsktu 3-ára sáttmála

– Skuldu vit fáa nakað muna-
gott burturúr, var neyðugt
við sáttmála yvir nokkur ár.
Harafturat krevja sáttmála-
samráðingar nógvá orku, sum
vit eisini vilja nýta til onnur
endamál, sigur forkvinnan í
Starvsmannafelagnum

– Samanumtikið eru vit nøgd við eina lønarhækking yvir trý ár, umframt tað at vit finga orða nokur viðurskifti í sáttmálan, sum vit leggja stóran dent á. Treyðugt so, vit kundu ynskt okkum meira, men hetta bleiv so tað. Tað sigur forkvinna Starvsmannafelagsins, Selma Ellingsgaard, sum eisini er fegin um at hava fingið ein 3-ára sáttmála. Hon heldur, at skuldu tey fáa nakað burturúr, sum munaði nakað, varð neyðugt við einum sáttmála yvir eitt ávíst tíðarskeið. Harafturat er tað rættliga arbeiðskrevjandi at fara til samráðingarbörðið á hvørjum ári. Men hóast

sáttmálin gongur yvir trý ár, og ikki kann sigast upp í hesum tíðarskeiði, er tó ein orðing í semjuni sum sigur, at partarnir eru samdir um 1. oktober 2013 at umrøða sáttmálan, um munandi broytingar, ið hava ávirkan á lønarlagið, eru farnar fram í samfelagnum.

Ítøkiliga sigur nýggi sáttmálin um lønargongdina, at 1. oktober í ár hækkar mánaðarlønin við 440 krónum. Hetta galdandi fyri tey, sum forvinna undir 32.000 kr. Tey, sum forvinna 50.000 krónur, fáa onga lønarhækking. Um eitt ár, 1. oktober 2013, hækka mánaðarlønirnar við 190 krónum + 0,9%, og tann

Starvsmannafelagið fyrirleikaði seg væl ... – og tað gav úrslit

1. oktober 2014 hækka mánaðarløninar aftur við 1,9 %-um.

Rúmligur arbeiðsmarknaður

Starvsmannafelagið ynskir ein rúmligan arbeiðsmarknað, har øll hava rættindi at luttaka á arbeiðsmarknaðinum. Tað hevur felagið gjørt vart við í longri tíð, og nú eydnaðist tað at fáa eina orðing hesum viðvíkjandi við í sáttmálan:

Almennir arbeiðsgevarin vil vísa vælvild og rúmd móttvegis fólki við skerdum førleikum, starvsfólki, sum gerast sjúk meðan tey eru í arbeiði, ella koma út fyri vanluksum, so hesi kunnu

hava ella varðveita tilknýti til arbeiðsmarknaðin. Hetta kann m.a. gerast so at hesir starvsbólkar fáa serliga tillagaðar setanartreytir. Við støði í vanligu ásetingunum í sáttmálanum eigur sostatt at bera til at lata arbeiði verða gjørt undir serligum treytum.

Afturat hesum er hendan orðing komin í sáttmálan um trivnað á arbeiðsplássinum:

Partarnir eru samdir um at fara undir í felag at skipa fyri átøkum, sum kunnu økja trivnaðin í tí almenna geiranum.

– At fáa hetta brotið við í sáttmálan eru vit eisini feigin um, ásannandi hvussu

stóran týðning tað hevur, sigur Selma, sum veit at siga um fleiri dømi um beinleiðis mistrivnað á arbeiðsplássum, sum hevur fingið stórar avleiðingar fyri starvsfólk. Í fyrsta lagi eru Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið samd um at skipa fyri eini ráðstevnu at varpa ljós á hesi viðurskipti.

– At vit nú eisini finga nýggjan sáttmála í lag sama dag sum undanfarni fór úr gildi, feignist eg ikki minst um, takkað verið báðum pørtum, sum hava lagt stóran dent á at samráðingarnar hesaferð ikki komu í drag, sigur Selma Ellingsgaard.

Kreppan í fokus

NTR ráðstevnan viðgjörði m.a. fíggarligu kreppuna úti í heimi, orsökir til kreppuna, avleiðingar og mögular loysnir.

NTR ráðstevnan varð hesuferð hildin í Falkenberg í Svøríki í juni. Umboð fyri øll Norðanlondini vóru á ráðstevnunni. Fyrirlestrar og workshoppir vóru á skránni.

Kreppan byrjaði í USA, tá Lehman Brothers í USA fór á húsagang, og hetta spjaddi seg sum ringar í vatni til Evropa. Á framløgunum kom fram, at kreppan er stór, ein fyrilestrahaldari helt, at hetta var ringasta kreppa í Evropa síðan 1930'árin. Í Evropa er kreppan orsök til, at arbeiðisloysi í ES londunum eru 10,7 prosent, og at talið er vaksandi. Ein annar framløguhaldari segði, at fyri at sleppa úr kreppuni, er týðningarmikið at fáa vøkstur aftur og at fáa fleiri fólk í arbeiði.

Eisini varð sagt, at neyðugt er at brúka evropeiska samstarvið positivt og samstarva, heldur enn at kappast.

Greiddi frá ALS

Skipað var eisini fyri sokallaðum café borðum, har hvørt landið greiddi frá viðurskiftum í heimlandinum. Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur í Starvsmannafelagnum, greiddi millum annað frá ALS skipanini her í Føroyum, sum er munandi øðrvísi enn A-kassarnir í hinum Norðanlondunum. Stórur áhugi var at hoyra meira um ALS.

Næsta NTR ráðstevnan verður í Íslandi 25. til 28. august komandi ár.

Álitisfólkaskeið

– við Norrönu

Starvsmannafelagið skipaði fyrri álitisfólkaskeiði fyrri verandi álitisfólk í dögnum 4.-7. júní. Skeiðið varð hildið umborð á Norrönu á veg til Íslands.

Hetta er fyrsta álitisfólkaskeið av hesum slag. Tað hevur verið eitt ynski frá álitisfólkunum at fáa fleiri skeið enn bara grundútbúgvingina. Tað er tørvur á at menna vitanina innan hesa álitisuppgávu. Tí valdi felagið at skipa fyrri hesum skeiði, við hesum evnum á skránni:

- Fyrisitingarlógin og lógin um alment innlit – *Sigmund Poulsen*
- Álitisfólkaskipanin – rættindi og skyldur – *Anna Johannesen*
- Happing á arbeiðsplássinum – *Rigmor Dam*
- Trivnaður og samskipti og kunning um ALS – *Bergtóra Høgnadóttir Joensen*

Pláss var fyri 50 luttakarum, og skeiðið var fullsett.

Skeiðið byrjaði mánamorgunin 4. juni, tá Sigmund kom umborð og helt fyrilestur. Av Havnini varð farið kl. 14.00, við kós móti Íslandi. – Veðrið var gott allan vegin, og tá lagt varð at bryggju týsmorgunin, hevði Rigmor sín fyrilestur. Seinnapartin fór alt ferðalagið eina útferð við bussi til vatnið við Egilsstaðir – tað tey í Íslandi kalla „runt Lögurinn“. Har varð steðgað í Hallormstaði til ein kaffimunn, og síðani varð farið til Egilsstaðir, har móguleiki var at svimja og spáka í býnum.

Mikumorgunin gekk leiðin til Reyðafjarðar, har felagið hevði lánt høli í fakfelagshúsinum hjá AFL. Anna Johannesen hevði fyrilestur, og tey, ið varaðu av íslenska fakfelagnum, greiddu frá teirra arbeiði og bygnaði felagsins.

Tá komið varð umborð aftur seinrapartin mikudagin, hevði Bergtóra Høgnadóttir Joensen sín fyrilestur. Lagt varð frá landi kl. 20, og morgunin eftir helt Bergtóra áfram við sínum fyrilestri. Ferðalagið var aftur á Havnini um trítíðina eftir ein góðan og gevandi túr. Afturmeldingarnar frá luttakarunum vóru sera jaligar.

Álitisfólkaskeið

– grundskeið II á heysti 2012

Sum fastur táttur er, verða grundskeið I og II hildin fyri nývald álitisfólk. Vit høvdu val av álitisfólki í oktober í fjør. Hesi hava verið á grundskeið I í vár, og nú í september hava tey so verið til grundskeið II.

Skeiðið varð hildið í tveimum umførum, tí luttakaratalið var oman fyri 30. Og aftur hesuferð varð tað hildið sum internatskeið á Gjáargarði við Gjógv.

Á skránni til hetta skeiðið vóru hesi evni:

- Fundarfyriskipan – (hvussu leggja vit til rættis og leiða fundir) – *John Kjær*
- Sáttmálin – lógir í praksis – *Anna Johannesen*
- Spyr forkvinnuna – *Selma Ellingsgaard*
- „Etikk, takk! Orðaskifti um okkum og næstan – og ikki bara næstan!“ – *Theodor E. Olsen*
- Broytingar – leikluturin hjá álitisfólkinum/starvsfelagnum – *Elsa Johanna Høgeni og Marjun Eystberg*
- Konfliktir/konfliktloysnir – Psykiskur profilur – Kroppsmál – *Jan Willemoes*

Skeiðsluttakararnir finga skeiðsváttan handaða eftir lokið skeið.

Ólógligar uppsagnir halda fram:

Løgmaður:

„Sorry, eg fáí einki gjørt“

Aftur og aftur eydnast Starvsmannafelagnum at fáa staðfest ólógligar uppsagnir.

Men einki hendir. Eingin verður ábyrgdaður

fyrí starvsligu lagnuna hjá hesum fólkkum.

Eingin verður ábyrgdaður fyrí tann stóra

fíggjarliga miss, sum tað almenna ofta hevur

av slíkum málum

Eitt gott dømi er uppsøgn av trimum persónum í Uttanríkisráðnum, harav tveir eru limir í Starvsmannafelagnum:

Niðurstøðan hjá Løgtingsins Umboðsmanni er fult í samsvari við áskoðan og kæru Starvsmannafelagsins.

Uttanríkisráðið segði teimum upp, tí teirra arbeidssuppgávur skuldu niðurráðfestast vegna sparingar, sum stóðust av lægri játtan á fíggjarlóginu. Tær arbeiddu við marknaðarføring av Føroyum uttanlands.

Ein lögfrøðiliga sera væl orðað grundgeving fylgdi við. Nakað við at ráðið hevði gjørt eina meting av, hvørjar persónar „eitt skert ráð vegna sparingar best kundi vera fyríuttan í mun til tær tillagaðu uppgávur, sum tað skerda ráðið skuldi taka sær av“.

Beint eftir hetta, ella um sama mundið, var uttanríkisráðharrin í pressuni og segði, at nú vildi „man“ av álvara seta

gongd í marknaðarføring av Føroyum uttanlands, og at ein heil deild í Uttanríkisráðnum skuldi setast á stovn til hetta.

Vit kenna øll lagnuna hjá Uttanríkisráðnum, men avgerð tess varð kærð til Løgtingsins Umboðsmann. Hennara álit og avgerð sigur sína greiðu søgu (brot aðrastaðir á síðuni).

Løgtingsins Umboðsmaður heitti á lögmann um at viðgera málið av nýggjum. Eftir øllum at døma hevur lögmaður kannað, um starv var leyst til hesar ólógligu uppsøgdu limir felagsins aðrastaðir í skipanini, men úrslitið av slíkari roynd sigur seg næstan sjálv: Her er ikki pláss fyrí tykkum, sorry.

Og tað var so bara tað, sum var endin av hesi søgu – eingin avleiðing av nøkrum slag fyrí álvarsligt brot á grundleggjandi fyrisitingarligar reglur.

Nú er tó stevnt í málinum við kravi um endurgjald, so vit fáa at siggja.

Hetta var bert eitt dømi. Í fleiri øðrum førum hevur felagið fingið niðurstøður av líknandi slagi, og tá hevur tað enntá verið so galið, at starvsfólk eftir avgerð frá ráðnum ella Løgtingsins Umboðsmanni formliga hava hildið fram í starvinum – t.e. at avgerðin um uppsøgn er annullerað. Hesi hava so fingið løn í mangar mánaðir, meðan arbeidssgevarin hevur „reparerað“ uppsøgnina onkusvegna.

Hetta hevur havt stórar fíggjarligar avleiðingar fyrí avvarðandi stovnarnar – men okkum vitandi enn ikki fyrí teir sentralu persónarnar, sum hava tikið tær ólógligu avgerðirnar.

LØGTINGSUMS UMBOÐSMAÐUR:

... Tað er mín fatan, at tað einki er í málinum, sum bendur á, at tær uppsøgdu ikki hava verið nóg virknar í starvi sínum ella ikki hava framt tey avrik, sum leiðslan hevur sett teimum í starvstíð teirra í Uttanríkisráðnum.

Undir viðgerð míni av hesum máli havi eg frá Uttanríkisráðnum fingið avrit av einum telduposti, sum deildarstjórin hjá teimum uppsøgdu hevur sent til aðalstjóran tann 19. august 2010.

Sambært hesum telduposti er tað alt, sum bendur á, at deildarstjórin ikki hevur verið við í uppsagnarmálinum,

áðrenn ætlanarskriv var sent til klagarnar. Deildarstjórin vísir í teldupostinum millum annað á, at

Sum víst á á fundinum mánadagin, dugi eg ikki at siggja, at tað eru onnur starvsfólk, ið kunnu yvirtaka uppgávurnar hjá B og A. Teirra drúgvu royndir, vitan og netverk eru tikin burtur og kunnu ikki erstattast av øðrum fólkkum í ráðnum.

Eg fari tí við hesum at gera vart við, at eg fati uppsøgnina av starvsfólkunum í ferðavinnudeildini sum eina niðurlegging av deildini. Somuleiðis er tað sera átrokandi at fáa at vita frá tær, hvørjar ætlanirnar eru fyrí økið, og hvør nú skal lyfta uppgávurnar, sum liggja og bíða.

Hóast hendan teldupost frá deildarstjóranum er tað einki, sum vísir, at aðalstjórin ella onnur í leiðsluni í Uttanríkisráðnum hava gjørt nakrar ætlanir fyri, hvussu Uttanríkisráðið framyvir skal skipast við skerdari játtan, og hvørji starvsfólk ráðið best kann verða fyri uttan sæð í mun til tær uppgávir, sum skulu røkjast framyvir í Uttanríkisráðnum.

Eg haldi, at viðgerðin av hesum máli hevur verið alt annað enn nøktandi. Tað er samstundis mín fatan, at Uttanríkisráðið í sambandi við sparingar og bygnaðarbroytingar als ikki hevur gjørt nakra meting av framtíðarvirkseminum og starvsfólkahópinum samanheldið við tær uppgávir, sum eitt skert Uttanríkisráð skuldi røkja.

Tann manglandi fyrisingarluga viðgerðin í hesum máli haldi eg vera grundleggjandi feilir í málsviðgerðini, og fari eg tí at geva Uttanríkisráðnum eina álvarsliga áttalu fyri hetta. Vísandi til hetta fari eg at mæla løgmanni til at umhugsa at taka hetta málið upp aftur til nýggja viðgerð.

Av tí, at eg haldi talan hevur verið um álvarslig brek við viðgerðini hjá Uttanríkisráðnum í hesum málinum, verður álitid samsvarandi § 10, stk. 1 í umboðsmanslógini sent formansskapinum í Løgtinginum til kunningar.

Tær vælsignaðu rutinur!

Vit kenna hann ðll. Gerandisdaginn við ðllum sínum kendu og slitnu rutinum.

Ikki er hann altíð so væl lýddur, stakkalin, tí hann kemur og fer sum eitt treiskt óundansleppandi og ævinligt gonguverk, sum plágar okkum við sínum afturvendandi uppgávum. Vekjarklokkan, sum skræðir okkum og tungar barnakroppar úr flógvum dreymum, klæðini, sum skulu slítast av snórunum, tí vit altíð hava skund og mugu ikki koma ov seint, matpakkarnir og klepruta livradeiggið, kaldu morgnarnir og hostin hjá hinum í bussinum, arbeiðið, foreldrafundirnir og ráðleggingardagarnir, sum altíð koma óvart á, tá dyrnar eru læstar á ansingarstovninum, innkeypini, matgerðin, plágan av dusti og óruddi, sum skal fáast av vegnum.

Gerandisdagurin er ikki litrík kalympso. Her valdar stakkato og rákøld afturvandan.

Og so koma grunnir dreymar um 14 dagar sunnanfyri, um alt, ið verður so deiligt, tá próvtøkan er staðin, uppgávan gjørd, børnini undankomin, lánini afturgoldin og gerandisdagurin er av.

Men tá tað so hendir – og tað ger tað av og á hjá okkum ðllum – at gerandisdagurin bráðliga verður sundurskræddur, so fara vit at leingjast eftir honum. Tá óhapp, sjúka ella arbeiðsloysi knappliga rakar, er tómin skerandi, har vælkendi gerandisdagurin áður var valdandi.

Tá gerandisdagurin ikki longur kann vera, og tú ístaðin noyðist at liggja ella vitja á sjúkrahúsi, so stendur angin av rutinubryggjaðum morgunkaffi heima í skarandi andsøgn við

deymin av antiseptikki, sum nú stingur í nasarnar. Tá eingin hurran og tuskan, áðrenn skúlaklokkan hjá børnunum ringir, og arbeiðsgevarin setir morgunfundin, er longur, og tú ístaðin brúkar dagin at lurta eftir klikkjunum av sekundvísaranum, tí tú nú hevur mist arbeiðið, og eingin tykist minnast tínar førleikar og hvaðna minni hava tørv á teimum, so gerast minnini um gerandisdaginn til sváran longsul.

Tá kenst tað, sum standa vit uttanfyri. Tá vilja vit sleppa upp í aftur gerandisdaginn og fáa lut aftur í hansara tryggu gongd við normalum arbeiðsuppgávum, temunnum og hurran og tuskan. Tá minnast vit, at vit als ikki góvu gerandisdegnum ta æru, hann í veruleikanum hevur uppiborið.

Eitt slíkt herindi av ringari samvitsku um at hava tikið gerandisdaginn sum sjálvfylgju, fekk meg nú ein dagin at leita góða og gamla Dan Turéll fram aftur, har hann fagnar júst gerandisdegnum:

„Jeg holder af hverdagen
Ikke i modsætning til fest og farver,
tjald og balfalder
Det skal til
med alle sine efterladte slagter
Så meget usagt og tilnærmelsesvist
vævende og hængende i luften bagefter
Som en art psykiske tømmermænd
Kun hverdagens morgenkaffe kan kurere –
Fint nok med fester! Al plads for euforien!
Lad de tusinde perler boble!
Men hvilken lykke så bagefter at lægge sig
i hvilens og hverdagens seng
til den kendte og alligevel ikke
så kendte samme udsigt
Jeg holder af hverdagen
Jeg er vild med den
Hold da helt ferie
hvor jeg holder af hverdagen
Jeg holder stinkende meget
af hverdagen.“

Sum Turéll var beinrakin! Eg má bara siga tað sama sum hann: Halt kjaft, sum mær hóvar væl gerandisdaginn!

Brynhild Thomsen

Starvsmannafelagið við á fólkafundinum

– Fólkafundurinn var eitt gott høvi at kunna um okkara virkseimi og svara spurningum frá teimum mongu vitjandi, sigur forkvinnan í Starvsmannafelagnum

– Vit ynskja at okkara fakfelag er sjónligt. Vit vilja fegin vera til staðar tá móguleiki er at hitta bæði okkara egnu limir og fólki annars. Tí hildu vit hetta vera eitt gylt høvi at luttaka á fólkafundinum, sigur Selma Ellingsgaard, sum nú, eftir fólkafundin, er fegin um at tey vóru við.

Felagið hevði gjørt seg út við ymiskum tilfari, og alla tíðina fólkafundurinn vardi, vóru nevndarlimir á básinum, sum kundu greiða teimum mongu vitjandi frá virkseimi felagsins og annars tí, sum fólk vóru forvitin eftir at frætta um. Selma heldur tað eisini hava stóran týdning, at tey á hendan hátt komu í tætt samband við eitt nú onnur fakfeløg og politikarar, sum tey har kundu prátta saman við á ein øðrvísi og óformligan hátt, enn tey annars eru von við. Fakfelagsarbeiðið snýr seg jú eisini um mangt annað enn sáttmálasamráðingar.

Forkvinnan í Starvsmannafelagnum er serliga fegin um, at tað vóru so mong ung, sum komu á bás felagsins og sýndu

áhuga fyri tí tilfari, sum har var. Og spurningar trutu ikki. Hon dylur ikki fyri, at áhugin millum ung fyri faksfelagsarbeiði hevur ikki verið hin størsti. Hvørki her hjá okkum ella í londunum uttan um okkum, so her hómar hon glottar framman stavn. Felagið er sera áhugað at fáa ungfólk á tal, og til tess høvdu tey eisini gjørt ein serligan faldara, sum greiðir frá ymiskum viðurskiftum í fakfelagsarbeiði og hvønn týdning limaskapur í einum fakfelagi hevur. Í nevndini hava tey mangan umrøtt hvussu tey best kundu fáa tey ungu á tal. Ein móguleiki er at fáa loyvi til at vitja eldru skúlaflokkar í fólkskúlanum eins væl og miðnámskúlarar, sigur Selma.

Á fólkafundinum hesaferð náddu tey í Starvsmannafelagnum ikki at skipa fyri øðrum tiltøkum enn luttøku við einum bás, men tað verður ivaleyst gjørt næstu ferð fólkafundur verður. Tá ætlar felagið so avgjørt eisini at vera við, sigur forkvinnan, sum annars eisini luttók á onkrum pallborðsfundi.

Støk við smærri børnum eru ringast fyrri

Mangt hevur í longri tíð bent á, at tað eru fólk í Føroyum, sum eru illa fyrri fíggjarliga, men tøl fyrri hvussu til stendur, hava ikki verið til taks. Nú hevur Hagstovan sett spón í greytin og gjørt eina inntøkukanning

At tiltakið „Í menniskjum góður tokki“, saman við øðrum hjálpartiltøkum, hevur fingið so góða undirtøku, sigur ikki so lítið um at tað eru fólk, sum eru rættiliga illa fyrri fíggjarliga og sum hava hjálp fyrri neyðini. Men, sum í so mongum øðrum førum, tá tað snýr seg um hagtol, eru eingir neyvur upplýsingar at halda seg til enn einstakar persónligar frásagnir og gitingar.

Hetta fekk lögtingið at heita á Hagstovuna um at fáa nøkur tøl á borðið, soleiðis at ein greiðari mynd kundi fáast av hvussu til stendur hjá føroyskum húskjum. Hagstovan legðist ikki á boðini, og í fjør almannakunngjörði Hagstovan eina hagtalslýsing av inntøkuviðurskiftinum hjá borgarunum í Føroyum. Hendan lýsing bygd á inntøkurnar fyrri 2009, og árið eftir var sama kanning endurtikin, og ætlanin er at halda fram komandi árin.

Í kanningini mátar Hagstovan peningainntøkurnar hjá borgarunum og húskjum. Talan er um løn fyrri arbeiði og vinning frá egnum virki, veitingar frá tí almenna, so sum eftirlønir, dagpeningur, rentustuðul og lestrarstudningur. Harafturat ognarinntøka, so sum rentuinntøkur, virðisbrævainntøkur og aðrar kapitalinntøkur.

Hesi tøl vísa, at miðinntøkan brutto, tá allir føroyingar, 15 ár og eldri, eru roknaðir við, var í 2010 stívliga 212.000 krónur í mun til slakar 210.000 krónur árið fyrri.

Í fátækkraváða

Sambært Hagstovuna er mest brúkt áðalmát fyrri fátækt, hvussu stórir partur av borgarunum, sum eru í fátækkraváða ella á enskum „At Risk Of Poverty“. Tey sum eru í fátækkraváða, er tann parturin av fólkunum, sum hava minni inntøku

enn 60% av miðinntøkuni. Tað er tó ikki givið, at júst hesin parturin av borgarunum veruliga er fátækur, men kortini mest sannlíkt, at hesi eru ringast fyrri í landinum. Hagstovan ger eisini vart við, at talan er um relativt fátøk, sum merkir, at hesi hava ikki somu peningaliga møguleikar sum onnur.

Høgni P. Vilhelm, sum hevur staðið fyrri kanningini, sigur, at talan er um eina inntøkukanning, sum gevur okkum fakta um inntøkuviðurskiftini í Føroyum. Spurdur um hugtakið at vera í fátækkraváða sigur hann, at hetta fátækkraváðið er tað, sum aloftast verður nýtt altjóða, tá fátækt verður umtalað. Eitt nú tá „fattigdom“ ella „børnefattigdom“ verður lýst í Danmark, so er tað hetta mót sum verður nýtt. Spurdur víðari, um hann vil siga, at teir Føroyingar, sum eru undir roknaða fátækkraváðamarkinum, veruliga eru fátækir, so veit hann sjálvandi ikki hetta at siga, tí hvat er tað at vera „veruliga fátækur í Føroyum“ – tað er ikki staðfest enn. Men tað er einki at ivast í, at tey, sum eru undir hesum markinum, eru relativa nógv verri fyrri at gera sær dælt av øllum teimum nýtsumøguleikunum, sum standa teimum í boði.

Støk ringast fyrri

Í kanningini hjá Hagstovuni verður ikki lagt so nógv í týðningin av inntøkuni hjá hvørjum einstøkum borgara, men heldur í samlaða húskinum, sum hann ella hon er partur av. Hetta gevur eina sannari mynd av nýtsumøguleikunum. Tað kann jú vera, at ein persónur í húskinum hevur eina lítl inntøku, men býr saman við einum við stórar inntøku. Sostatt hevur samlaða húskið, hóast íkastið hjá persóninum við lítlu inntøkuni er rættiliga avmarkað, eina rættiliga stóra samlaða inntøku. Tí

verður hildið, at inntøkan hjá húskinum er betra mátið fyri vælferðini enn inntøkan hjá einstaklinginum sjálvum.

Hagstovan roknað eftir hugtakinum javnvirðis miðinntøka. Um hetta hugtak sigur Hagstovan:

Javnsvirðisinntøka er ein vektað inntøka, sum verður roknað fyri at kunna sammeta nýtslumøguleikarnar í húskjunum, óheft av stødd og samanseting á húskjum.

Eitt stórt húski má hava størri inntøku enn eitt minni húski fyri at hava somu nýtslumøguleikar, tað kostar jú meiri at føða og klæða eitt stórt húski enn eitt minni húski. Men tað eru eisini stórrakstrarfyrirminur at liva í einum stórum húski. Tað er ikki soleiðis, at um eitt húski er fimm fólk, so hevur tað brúk fyri øllum fimmfaldað (td. av elorku, hvítvorum, osfr.) í mun til ein stakan persón og soleiðis er ikki neyðugt, at tað stóra húski hevur somu miðalinntøkuna fyri hvørt fólk, sum tann staki, fyri at hava somu nýtslumøguleikar.

Miðinntøkan er tann mittasta inntøkan. Helvtin av borgarunum hevur størri inntøku og helvtin minni.

Inntøkukanningin vísir heilt greitt, at stakir upphaldarar við smábørnum, eru nógv ringast fyri. Í bólkinum stök við yngsta barninum millum 0 til 5 ár eru 752 fólk. Av teimum eru ikki færri enn 428 ella 56,9 prosent, í fátækkraváða. Næst teimum ringast fyri er bólkurin stök við ongum barni, og stök, har yngsta barnið er millum 6 og 17 ár, har ávikavist eru 26,5 og 29,7 prosent í fátækkraváða. Allir aðrir bólkar eru munandi betri fyri. Samanlagt fyri øll húski í Føroyum eru 3.868 fólk ella 8,2 prosent hildin at vera í fátækkraváða.

Fjølmentasti aldursbólkurin í fátækkraváða eru tey, sum eru farin um tey 67 árin. Í hesum bólki eru uml. 1000 fólk, ella sløk 18 prosent, í fátækkraváða. Í tali eru tey kortini færri enn børnini og tey ungu upp til 17 ár, har eru 1.164 í fátækkraváða. Børn og ung upp til 17 ára aldur eru eisini lutfalsliga langt undir markinum fyri fátækkraváða.

Fleiri kvinnur

Í flestu aldursbólkum eru fleiri kvinnur enn menn í fátækkraváða. Størstur er munurin í aldrinum 18 til 24 ár, har nærum tvífalt so nógvur kvinnur sum menn eru í fátækkraváða. Einku verður sagt um orsøkirnar, men hugsast kann, at fleiri kvinnur enn menn eru undir útbugivng, og eru tí ikki í sama mun í lönandi vinnu.

Í elsta bólkinum, fólk frá 67 og eldri, eru 21 prosent av kvinnum í fátækkraváða og 13 prosent av monnum í somu stöðu.

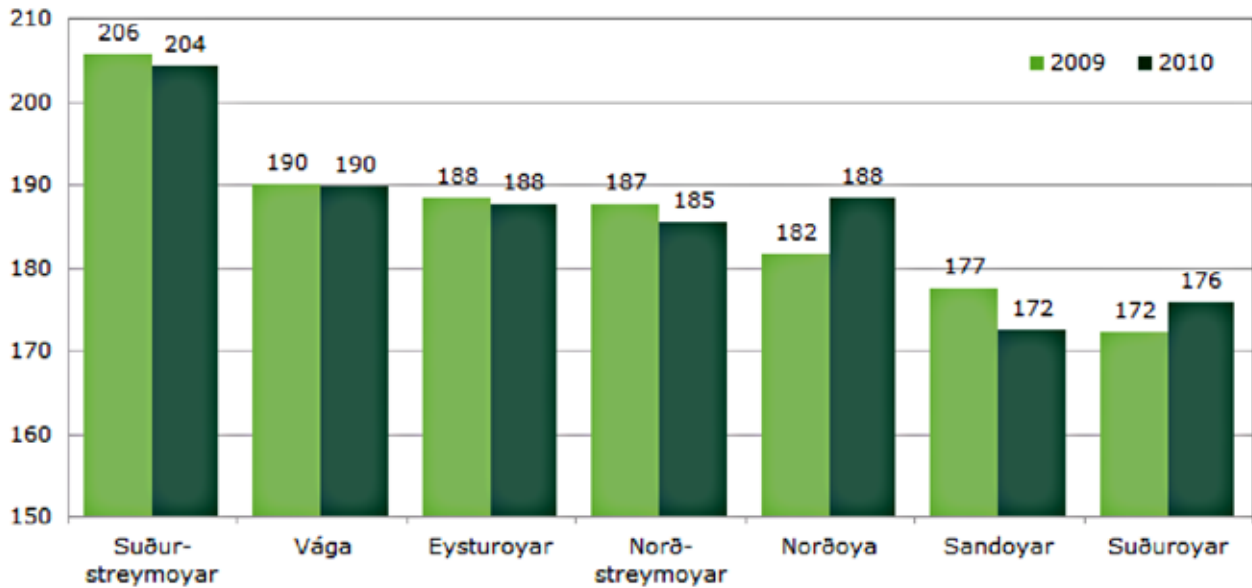
Ringast sunnanfyri

Hyggja vit eftir inntøku og fátækkraváða ymsastaðni í landinum finna við lægstu inntøkurnar sunnan fyri Skopunarfjørð.

Í 2010 er javnvirðis miðinntøkan í Suðurstreymoyar sýslu 7 prosent hægri enn tann í Vágum, har hon er næsthægst, og 16 prosent hægri enn tann í Sandoyar Sýslu, har miðinntøkan er tann lægsta í landinum. Vága, Eysturoyar, Norðoyar og Norðstreymoyar sýslur hava áleið somu miðinntøku, meðan Sandoyar og Suðuroyar sýslur liggja í lægsta endanum. Tað er bert í Norðoyar og Suðuroyar sýslu, at eyðsýndur vøkstur er í inntøkunum millum 2009 og 2010. Størsta broytingin er fallið í inntøkum í Sandoyar sýslu frá 2009 til 2010.

Mið javnvirðisinntøka í 1.000 kr. skift á sýslur 2009 og 2010

Borgarar í fátækra váða í Føroyum telja 8,5 prosent í 2010. Í Suðurstreymoyar, Eysturoyar og Norðurstreymoyar sýslum er parturin nakað minni. Fátækra váðin í tveimum sýslum, Sandoyar og Suðuroyar sýslum, er munandi hægri enn í landium annars, við ávikavist 15 og 13 prosentum av borgarunum. Frá 2009 til 2010 minkar fátækra váðin í sýslunum yvirhøvur, og er størsta minkingin í Suðuroyar, Vága og Norðoya sýslum. Hesar sýslur hava eisini framgongd, tá talan er um mið javnvirðisinntøkur.

Føroyar best fyri

Sambært kanningin hjá Hagstovuni eru fáir borgarar í Føroyum undir markinum fyri fátækra váða samanborið við ES lond. Tað vísir talvan niðanfyr:

Partur av borgarum í fátækra váða

Í %	2009	2010
Føroyar	8,8	8,5
Danmark	13,1	13,3
Ísland	10,2	9,8
Noreg	10,9	11,2
Svøríki	13,2	12,8
Finnland	13,8	13,1
Írland	15,0	16,1
Bretland	17,3	17,1

Viðmerkjast skal, at inntøkukanningin er gjørd eftir altjóða leisti og soleiðis sambærilig við onnur lond.

Høgni P. Vilhelm sigur, at kanningin, sum Hagstovan hevur gjørt, er eitt av mongum parametrum at viðgera tílíkar spurningar. Høgni P. Vilhelm sigur, at tey við kanningin hava gjørt lítið av at gera metingar út frá úrslitunum. Tað kundið verið rættiliga upplagt fyri eitt nú samfelagsgranskarar at granska meira í, heldur hann.

(Kelda: Hagstovan)

Miðinntøka

Miðinntøkan er tann mittasta inntøkan. Helvtin av borgarunum hevur størri inntøku og helvtin minni

Fátækra váði (Risk of poverty)

Parturin av fólki í fátækra váða er sambært ES mátinum tann parturin av fólkunum, sum hevur minni inntøku enn 60% av medianinntøkuni.

Javnvirðisinntøka

Javnvirðisinntøka er inntøka, tá atlit eru tikin til talið av vaksnum og børnum í húskinum.

Húski

Eitt húski er ein ella fleiri persónar, sum liva og virka saman á sama bústaði.

Tað er ikki ein sjálffylgja, men ein fylgja av at **standa saman**

Tað er ymiskt hvat vit meta um hvønn einastandandi sáttmála, sum verður undirskrivaður ella hvat fekst burturúr hvørjum einastandandi verkfalli. Og tað vil so vera. Men hyggja vit gjøgnum tíðina er einki at ivast í, at fakfeløg hava ein týðandi leiklut fyri hvønn einstakan og fyri arbeiðstakara-fjøldina yvirhøvur.

Tað er ikki ein sjálffylgja, at vit hava tey rættindi, ið vit hava, at viðurskifti verða regulerað og dagførd, men tað er áhaldandi arbeiði, sum gjøgnum tíðina verður gjørt fyri at hava virðilig arbeiðsviðurskifti.

Hetta áhaldandi arbeiði hjá fakfeløgum er ikki bara gagnligt fyri arbeiðstakara-fjøldina ella einstaka limin, men er neyðugt fyri samfelagið, skal tað hava eina framtíð í javnvág.

Sígga vit fyri okkum eitt samfelag, ið spruttar av orku og er í menningi, ja so er fortreytin at fólkið trívist og hevur livilíkindi.

Tað eru grundleggjandi virðir, ið gera okkum eydnurík, og kunnu hesi ikki gerast upp í krónum, men tað er ein sannroynd, at vit mugu gjalda við krónum fyri nógv av tí, ið er neyðugt fyri at liva, og tað eru tær fortreytir, sum skulu skipast soleiðis at vit hava móguleika og orku at stríðast fyri í felag at byggja okkara samfelag, har rúm er fyri okkum øllum.

Nú vit aftur eru har, at sáttmála-skeiðið er um at vera runnið, móguliga nýggjur sáttmáli er undirskrivaður, ella ikki.

Vit hava ymiskar førleikar og ymiskan áhuga og eru ymisk av lyndi, men vit hava øll ynski um at vera við og gera mun, og tað er bert í ymiskleika og í felag, at vit megna at skapa eina framtíð og eitt samfelag, sum er í framdrift.

Tí er tað avgerandi neyðugt, at okkara samfelag og viðurskifti verða skipað soleiðis, at vit gagnnýta tilfeingi, vitan og førleikar og virðismeta hvønn einstakan og soleiðis røkka høgum málum fyri landi og fólki, ið her velur at liva sítt lív.

Vit eiga ikki at dríva rovdriфт ella leggja okkum á yvirflóðina, men lata øll sleppa framat at gera mun at byggja land okkara á burðadygган hátt.

Vit síggja at kapitalur og sjálvsøkni einsamalt hava spælt fallit, og tí er tað neyðugt at vit saman taka ábyrgd og í felag skapa tað samfelag, ið er í menning.

Vit hava so dýrabær virðir og nógvar móguleikar her í landinum, at um vil velja at fanga hvønn annan uppá tað góða og brúka móguleikarnar og ikki læsa okkum í botnlinjur, men hyggja eftir sosialkapitalinum eisini, tá fara vit at síggja eitt eydnuríkt samfelag, eitt samfelag í javnvág sum spruttar av orku og gleði, har fólkið vil vera og eitt land í menning.

Dómari má ikki vera smásárur

Orð: Tórfinn Smith

– sigur Jens Albert Simonsen, sum hevur verið fót bólt- dómari í bestu deildini sein- astu 20 árinum og í 12 ár eisini virkað sum altjóða dómari

Ítrótturin hevur frá barnsbeini havt hansara stóra áhuga. Hann var ikki meira enn átta ára gamal, tá hann fór at spæla badminton og fót bólt, og hann hevur verið virkin leikari í øllum ungdóms- deildunum í fót bólti á heimaliði sínum MB. Umframt at vera virkin fót bólt- leikari dømdu hann eisini onkran dystin. Talan er um Jens Albert Simonsen.

– Mær dámdi væl at spæla fót bólt, men tá eg kom at spæla í vaksnamanna- deildini ásannaði eg, at eg neyvan fór at teljast millum frægastu leikararnar. So eftir hálvum ári í vaksnamannadeildini gavst eg at spæla, samstundis sum døm- ingin vant uppá seg. Og tað dámdi mær sera væl, sigur Jens Albert, sum heldur, at áhugin fyri at døma komst kanska eisini frá pápa hansara, sum var virkin fót bóltsdómari frammanundan.

Góður felagsskapur

Spurdur um hvat tað er, sum ger tað so spennandi at døma, er Jens Albert skjótur at svara: Felagsskapurin millum dómarnar.

– Vit eru ikki so nógvir í tali, einir hálvthundrað, og flestu okkara savnast fleiri ferðir um árið, umframt um viku- skiftini í sambandi við dystir. Soleiðis er ein framvegis virkin í fót bólti, men bara á ein heilt annan hátt enn ein var sum aktivur leikari, sigur Jens Albert, sum tók prógv sum dómari í 1991 og byrjaði at døma í bestu deildini tvey ár seinni. Og tað ger hann framvegis.

Krøvini til dómarnar eru rættiliga nógv broytt seinnu árinum. Áður var tað so, at liðini høvdu ábyrgdina av at fáa

Frá vinstri, Regin Egholm, Eiler Rasmussen og Jens Albert Simonsen til reiðar at døma eina unglingsfinaluni.

dómara til veða, men seinni hevur FSF tikið sær av tí og ger av hvør skal døma hvønn dystin. Hetta er galdandi bæði fyri dómarnar á sjálvum vøllinum og teir á báðum síðulinjunum, og tað er sum linjudómari, at Jens Albert sum oftast hevur sína uppgávu. Sum hann sjálvur sigur, so hevur hann pappírini at brúka floytuna, men ikki tær drúgvu royndirnar.

Tað er, sum vera man, týðningarmikið at dómarnar fylgja við hvat hendir í fót bóltshiminum. Teir luttaka tí á skeiðum á hvørjum ári, har teir gjøgnumganga ymiskt tilfar frá eitt nú Fót bóltssambandinum eins og frá UEFA og haraftrat, og ikki av minsta týðningi er at dómarnar práta sínámillum um praktiskar royndir hvør hjá øðrum. Jens Albert sigur, at stórus dentur verður lagdur á, at dómarnar døma so eins sum gjørligt. Millum krøvini, sum

sett verða dómarnum er, at teir heilsuliga skulu vera væl fyri. Fleiri rennitestir eru á hvørjum ári, umframt at FIFA eisini krevur læknávátan frá teimum, ið døma altjóða dystir.

Samskiptið millum dómarnar

Tað er sjálvandi umráðandi, at samskiptið, millum dómarnar á vøllinum og teir báðar við vøllin, er so gott sum gjørligt, og til tess er leinkjan, teir hava um høvdið, til stóra hjálp, sigur Jens Albert. Hetta hevur verið vanligt uttanlands eina tíð, og í ár eru føroysku dómarnar í fremstu deildini eisini farnir at nýta hetta trádleysa samband til at samskipta sínámillum. Jens Albert sigur, at hetta amboðið ger mangan tað, at ivamál kunnu avgreiðast í somu løtu, okkurt er hent eins og til ber at fyrbyggja onkrar óhepnar hendingar. Hann

NSO-ráðstevnan á kursusstaðnum Klinten í Rødvig í døgnum 3. til 6. sept. 2012.

leggur aftrat, at sum oftast eru dómari og linjuverji samdir, men onkur tví-støða kann sjálvandi eisini koma fyri, og so hevur dómari seinasta orðið. Og soleiðis skal tað vera.

Ikki smásárur

– Sum dómari ella linjuverji skalt tú ikki vera smásárur, tí tað er minni enn so altíð, at áskoðarar eru samdir við dømingina. Tá kunnu skulurnar regna niður yvir linjuverjan, sum er nærmast ónøgdu áskoðarunum, men tað eigur tú ikki at taka tær tykni av. Gerst tú tað, heldur tú ikki leingi sum dómari, sigur Jens Albert, sum heldur, at rættiliga stórir munur er á at døma í Føroyum í mun til uttanlands. Her hjá okkum eru viðurskiftini smá, og tú hittir mangan bæði leikarar og áskoðarar í gerandisdegnum. Hetta kenna útlendskir dómari ikki til og hava eisini mangan borið upp á mál, júst hesi serligu viðurskifti í mun til tað, teir eru vanir við.

Tað kann Jens Albert eisini tosað við um, tí hann hevur verið altjóða dómari, ella rættari sagt linjuverji, seinastu 12 árin. Hesi árin hava verið ógvuliga upplivingarrík, m.a. tí at tú á hendan hátt er komin víða um og hevur vitjað lond, sum tú neyvan var komin til sum vanligt ferðafólk, sigur Jens Albert sum heldur, at sjálvir dystirnir eru ikki so nógv øðrvísi burtursæð frá munandi størri ferð yvir leikgongdina. Aðalmunurin við dømingini er, at tú kennir hvørki leikarar ella áskoðarar, og teir kenna ikki teg, og leikarar góðtaka í størri mun avgerðirnar hjá dómáranum. Tað ger seg eisini galdandi, bæði tá føroysk lið leika uttanlands, og tá útlensk lið koma higar at leika móti føroyingum.

– Hesi mongu árin sum dómari hava verið bæði gevandi, avbjóðandi og spennandi, og eg havi ongar ætlanir um at gevast. Ikki enn í hvussu er, sigur Jens Albert Simonsen, sum, eftir arbeiðstíð, er gamal í garði sum fót bólt dómari.

Seinasta árið hevur Danmark havt formansskapin í NSO – Nordiske Stats-tjenestemenns Organisation – og var eisini vertur fyri árligu ráðstevnuni í ár.

Fyri Starvsmannafelagið luttóku Selma Ellingsgaard, Katrin Joensen, Svend Áge Seloy og Anna Johannesen. Á NSO-ráðstevnum luttaka eisini norðurlendsku arbeiðsgevararnir, og føroyska umboðið var Snorri Fjallsbak, stjóri á Lønardeildini.

Fíggarjarkreppan í Europa setti dóm á temaið á ráðstevnuni. Tveir fyrilestrahaldarar umrøddu hana eisini – danin Per Kongshøj Madsen, sum hevði fyrilestur undir heitinum „Krisen og arbejdsmarkedet – hvad kan EU og Norden stille op“ og sviin Bjørn Elmbrandt, sum fyrr í ár skrivaði bókina Europas Stálbad, røddi um „Eurokrisen och demokratin“.

Hetta vóru tveir sera áhugaverdir fyrilestrar um m.a. hvussu hart fíggarjarkreppan hevur rakt í EU-londunum Grikkalandi, Spania, Portugal, Írlandi v.m. Tað er eingin loyna, at tað eru stórir mentanarligir og demokratiskir skilnaðir millum londini í Suðureuropa og okkum, serliga hvussu vit hava skipað okkara velferðarsamfeløg.

Umframt fyrilestrarnar, so hevði hvørt land sítt tema, sum tey greiddu frá og síðani fingur respons uppá frá luttakarunum.

Áhugavert var at hoyra frá okkara systurfeløgum í hinum norðanlondunum m.a. frá SFR í Íslandi, sum setti spurningin, hvønn leiklut fakfeløgini skulu spæla í mun til menning av almennum tænastum. Greitt var frá tænastum, sum fakfeløgini í 3-partasamráðingum við almenna og privata arbeiðsgevaran, hava fingið stáplaðar uppá beinini – m.a. ein Rehabiliteringsgrunn, sum hevur til uppgávu, at taka hond um starvsfólk, sum verða rakt av sjúku, so tey varðveita tilknýtið til arbeiðsmarknaðin, umframt útbúgvingargrunnar, sum stuðla eftirútbúgvingum.

YS-stat í Norge hevði valt at seta fokus á „det grænseløse arbejdsliv“, har skilnaðurin millum arbeiði og frítíð verður alt meira flótandi, eitt nú við heima-arbeiðsplássum, har arbeiðsgevarin letur starvsfólkunum teldu og smartphone. Víst varð til kanning, sum vísir, at 32% vóru kontaktað av arbeiðsgevaranum hvønn dag eftir arbeiðstíð. Hetta er ein trupulleiki sum vindur uppá seg, at starvsfólk hava ilt við at seta mark fyri, nær tey ikki skulu taka telefon og lesa teldupostar eftir arbeiðstíð og harvið leingja um arbeiðsdagin, uttan at hetta verður kompenserað afturfyri.

Starvsmannafelagið greiddi í sínum uppleggi frá stóru broytingunum í okkara skatta- og pensjónsviðurskiftum, sum eru við til at grava djúpar gjáir millum rík og fátøk, og vísti á tær avleiðingar hetta kemur at hava fyri føroyska samfelagið. Víst var eisini á demografisku avleiðingina av fólkafráflytingini higartil og uppá longri sikt, við metlágum burðaravlopi, fráflyting og manglandi tilflyting av ungdómi eftir loknan lestur.

Formansskapurin í NSO gongur uppá skift millum londini og komandi ár hevur Noreg formansskapin í NSO.

Nýggj
hald

Vanligt

5 tímar
talutíð
100 sms

Kr. 300 /mðr.

Hald	Lítið	Vanligt	Stórt	Altið
Tímar	2	5	10	20
SMS	20	100	1000	2000
Kr/mðr.	200	300	450	650

Kostnaður útyvri: Min. 1,20 kr, sms 0,70 kr, Pr/Mb. 6,00 kr, uppringingargjald 0,60 kr.

Íroknaða talutíðin kann nýtast í Føroyum og til heima-telefonir í Evropa. Við Evropaískoyti á 75 kr/mðr. kanst tú ringja og smsa til fartelesfonir í Evropa. Annars kosta sms til útlond 1,25 fyri øll hald.

Vanliga fartelesfonhaldið

er til tín, sum tosar nakað og smsar dagliga. Fyri 79 kr eyka um mánaðin kanst tú fáa SMSa Altið, so tú kanst smsa nærum óávmarkað til allan heim.

Ring 80 80 80, vitja www.ft.fo ella kom inn í Telebúðina

í Telebúðini vegleiða vit teg fegin í øllum tínum telespurningum. Vælkomin í tína Telebúð

FØROYA TELE